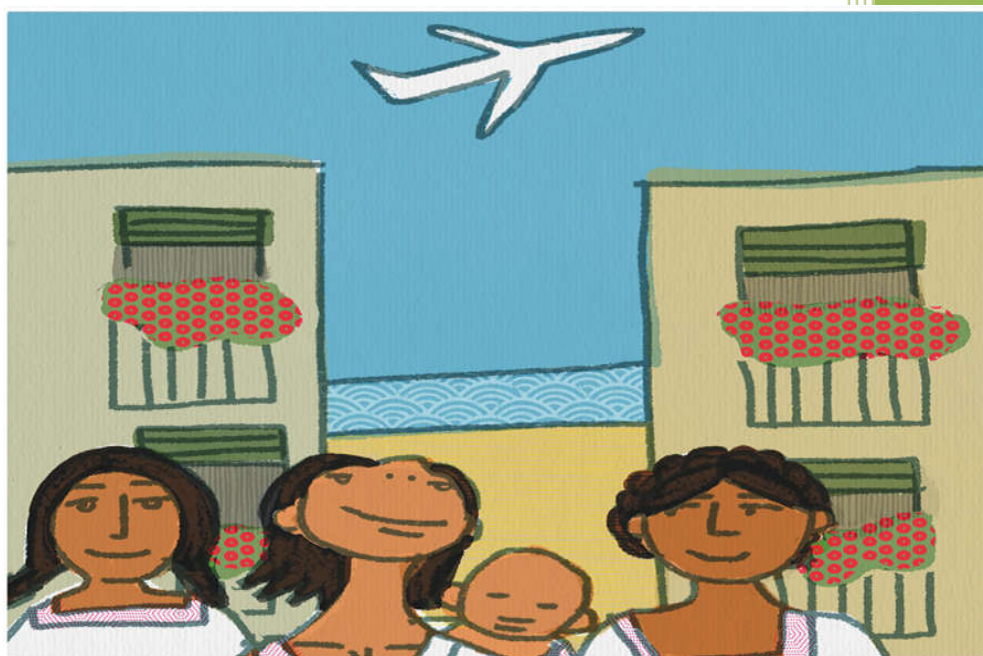


AMB VEU PRÒPIA: PROPOSTES DE PARTICIPACIÓ DES DE LES EXPERIÈNCIES DE DONES LLATINOAMERICANES A BARCELONA



Casa 
Iberoamericana
de la Mujer
BARCELONA

Presentat per:
Carolina Romeu,
Diana De La Torre,
Alicia Calvo,
Florencia González,
Leticia Cruz.

***“Las mujeres somos
como el bambú, que
se agita con el viento a
la derecha, a la
izquierda, pero no se
rompe”***

Dona participant en un dels grups focals.

CONTINGUTS

PRESENTACIÓ	3
CONVOCATÒRIA I DIFUSIÓ DEL PROJECTE	4
SISTEMATITZACIÓ I ANÀLISI	5
ANÀLISI DELS GRUPS FOCALS	7
GRUP DE DONES NO ORGANITZADES associativament	7
SESSIÓ 1 EXPERIÈNCIA MIGRATÒRIA MOTIUS I ASPECTES RELLEVANTS.	7
SESSIÓ 2 PARTICIPACIÓ	9
SESSIÓ 3 PROPOSTES	11
DONES AMB EXPERIÈNCIA ASSOCIATIVA	15
SESSIÓ 1 EXPERIÈNCIA MIGRATÒRIA. MOTIUS I ASPECTES RELLEVANTS.	15
SESSIÓ 2 PARTICIPACIÓ	17
SESSIÓ 3 PROPOSTES	23
GRUP DE DONES D'HONDURES	25
SESSIÓ 1 EXPERIÈNCIA MIGRATÒRIA. MOTIUS I ASPECTES RELLEVANTS.	26
SESSIÓ 2: La participació	28
SESSIÓ 3: PROPOSTES	33
REFLEXIONS FINALS	37
Annexos	40
Annex 1 Registre d'entitats i mitjans per a la convocatòria i difusió del projecte	40
Annex 2 Cartell de difusió (flyers)	42
Annex 3 formulari d'inscripció	43
Annex 4 Guió de les sessions	47
Annex 5 Enquesta de Valoració	56
Annex 6 Petjada fotogràfica	57

PRESENTACIÓ

Des de **La Casa Iberoamericana de la Mujer Barcelona (CIMB)** presentem a la Regidoria de Participació i Territori l'informe: "Amb veu pròpia. Propostes de participació des de les experiències de dones llatinoamericanes a Barcelona", fruit d'un treball de camp participatiu realitzat entre els mesos d'octubre a desembre de 2016.

Es presenta la sistematització i anàlisi dels tres grup focals plantejats: **Dones Hondurenyes (Tierra Catracha)**, **Dones no organitzades** i **Dones amb experiència associativa** a la ciutat, així com, les eines de recerca i un registre de les activitats realitzades.

Aquest treball té com a objectiu principal recollir les veus diverses de les dones participants i conèixer de primera mà les seves experiències de participació a la ciutat: **aspectes rellevants, oportunitats, limitacions i necessitats**.

Ha estat un procés en el qual de manera gradual, les dones s'han conegut i han compartit les complexitats de la seva experiència migratòria per a posteriorment, aterrar en **propostes concretes**.

Avui, ens complau poder lliurar el recull del Diàleg establert amb elles. No sense obviar que el principal sentit és que les seves veus puguin ser escoltades i en conseqüència tingudes en compte per generar polítiques públiques que fomentin oportunitats de participació pel col·lectiu.

Volíem crear un espai de trobada des de la base, on partint **del punt identitari en comú de l'experiència migratòria**, s'obrissin **canals de comunicació directa**, des de i entre les dones participants, d'una banda, així com facilitar la interlocució amb les instàncies polítiques corresponents.

Aquest ha estat l'eix transversal d'aquest procés, que ens agradaria que no finalitzés amb el lliurament d'aquest informe, si que no que sigui un pas més en el camí d'aportar processos de participació inclusiva vers el col·lectiu de dones llatinoamericanes a Barcelona i cap a altres als quals els costa que la seva veu sigui escoltada.

CONVOCATÒRIA I DIFUSIÓ DEL PROJECTE ¹

Per a la localització i contacte amb les dones que han participat en l'estudi, hem tingut en compte principalment el criteri de representativitat territorial de les dones llatinoamericanes en els diferents districtes de la ciutat, pel que ens varem centrar en els districtes claus: Sants, Sant Martí, Eixample i Nou Barris ja identificats en el Diagnòstic "La participació de dones llatinoamericanes en processos migratoris a Barcelona".

Excepcionalment, considerem crear un grup focal amb dones d'origen hondureny, a causa de les circumstàncies específiques d'aquest grup migrant a Barcelona (moltes d'elles treballadores en el sector de cura i serveis de neteja de la llar). Varem contactar amb les dones de l'associació Terra Catracha qui van estar disposades a participar des del primer moment.

Les estratègies de difusió i convocatòria van ser les següents:

- ✓ Distribució de cartells i flyers en punts estratègics: biblioteques, centres de normalització lingüística, centres cívics, centres socials autogestionats, casals de barri, mercats, transports públics, bars i espais d'oci i locals susceptibles de ser freqüentats per població llatinoamericana.
- ✓ Difusió del projecte i convocatòria a les xarxes socials i mailing.
- ✓ Difusió del projecte i convocatòria en xarxes socials afins, associacions i contactes personals.
- ✓ Difusió del projecte i convocatòria en esdeveniments convocats per entitats o grups culturals llatinoamericans.

L'estratègia més efectiva per reunir el grup de dones, va ser utilitzar xarxes de contactes personals i de la Casa Iberoamericana de la Dona de Barcelona, ja que la majoria de les participants van ser contactades per aquest mitjà. No va assistir a cap dona derivada dels PIAD, ni punts d'atenció a l'immigrant. Les entitats i associacions culturals de països llatinoamericans contactats per correu electrònic no van contestar a la convocatòria, com tampoc ho va fer la Casa Amèrica, entitats totes elles susceptibles de ser agents col·laboradors.

A les dones contactades van omplir un formulari per recollir les seves dades de contacte, preferències de dates per a les sessions i necessitats específiques. En

¹veure annexos 1 i 2

funció de les disponibilitats varem formar dos grups diferents segons si eren dones organitzades vinculades a associacions, col·lectius o grups socials o no. Varem crear un tercer grup específic de dones hondurenyes donada la seva representativitat i l'especificitat de la seva situació migratòria (són dones dedicades majoritàriament al treball domèstic en les cases, conegut amb el nom de treballadores domèstiques internes).

SISTEMATITZACIÓ I ANÀLISI

Al llarg del procés hem realitzat 5 reunions de planificació per dissenyar el contingut i metodologia de les 3 sessions de grups focals previstes:

- **SESSIÓ 1 Experiència migratòria. Motius i aspectes rellevants**
- **SESSIÓ 2: La participació.**
- **SESSIÓ 3: Propostes.**

Ens semblava important tractar de mantenir un mateix esquema en els diferents grups per després poder realitzar una anàlisi global dels resultats entre grups. No obstant això, també estàvem atentes a tenir en compte les seves necessitats específiques.

Les sessions s'han desenvolupat en diferents dates i localitzacions en funció de la disponibilitat de les dones i els espais de treball disponibles (centres cívics i espais de la xarxa de contactes de la CIMB).

En els grups han participat una mitjana de 40 dones d'entre 22 i 50 anys, d'origens diversos distribuïdes en els següents grups:

- ✓ **Dones amb experiència associativa**
- ✓ **Dones no organitzades associativament**
- ✓ **Grup tierra Catracha (Dones Hondurenyes)**

Durant el temps que va transcórrer entre una sessió i una altra varem realitzar valoracions conjuntes sobre el desenvolupament de les mateixes. Això ens va permetre ajustar i millorar diferents aspectes, com les necessitats específiques de cada grup, adequació de les preguntes destinades al debat i distribució del temps de treball en cada dinàmica i activitat.

Estructura de les sessions:²

- PRESENTACIÓ I BENVINGUDA
- DINÀMIQUES DE COHESIÓ I CLIMA DE GRUP (Les dinàmiques usades en cada grup poden variar lleugerament en funció de les característiques del grup i el seu estat en el moment de realitzar la sessió). Totes les dinàmiques proposades tenen com a objectiu principal la participació de les dones des d'un enfocament integral.
- DESCANS
- DEBAT PER GRUPS, Conversatori.

En dos grups de debat es tracta de donar resposta a preguntes sobre el tema que es tracta en la sessió. Disposem per al registre de les respostes d'un paperògraf i papers de colors amb l'objectiu que quedi un mural que plasmi les seves impressions, tan col·lectives com individuals. Així mateix, els debats es graven per fer un registre fidel de la informació.

- POSADA EN COMÚ

Cada grup posa en comú les idees treballades i es comparteixen diferents experiències respecte dels temes que s'han treballat a la sessió.

- ✓ TANCAMENT

Tanquem amb una pregunta dirigida a conèixer com s'ha viscut la sessió i/o amb una dinàmiques per promoure l'ús de llenguatges expressius diferents a la paraula.

Altres recursos: Hem utilitzat eines com l'expressió teatral / corporal / musical que sintetitzi el que s'ha parlat en els grups. Aquest tipus de dinàmiques resulta interessant en incorporar la comunicació no verbal al debat ja que facilita treballar des d'un enfocament més sensorial o emocional, oferint un altre tipus d'informació.

²disponible a l'annex 4 el guió complet de cadascuna de les sessions

ANÀLISI DELS GRUPS FOCALS

GRUP DE DONES NO ORGANITZADES associativament **SESSIÓ 1 EXPERIÈNCIA MIGRATÒRIA MOTIUS I ASPECTES RELLEVANTS.**

Les dinàmiques per a la creació de clima grupal i cohesió van ser molt ben rebudes per aquest grup, valorem positivament aquest tipus d'activitats que dóna lloc a la confiança i que facilita la comunicació entre el grup.

El debat d'aquesta primera sessió tenia com a finalitat el coneixement mutu de les participants, compartir les seves experiències migratòries i la creació d'un espai de confiança en el qual poguessin expressar-se de manera més espontània i oberta en aquesta i sobretot en les següents sessions.

En aproximadament el 50% de les participants del grup de dones no organitzades el motiu de la migració era realitzar estudis universitaris, la meitat restant per motius familiars, per estar amb les seves parelles (elles ho nomenaven amb l'expressió "per amor") o amb la seva família directa (normalment la mare) i per motius econòmics. Només una de les dones d'origen mexicà ha migrat per amenaça a la seva vida.

En aquesta primera sessió, el debat es va centrar en compartir experiències personals, respecte del seu procés migratori i les raons que les van motivar a mudar-se de lloc. Van parlar de les seves experiències amb alguna dificultat per implicar-se emocionalment en el procés viscut, però cal aclarir, que aquest primer contacte i posada en comú va generar un clima de confiança i escolta, que va possibilitar a les futures sessions una major implicació i expressió de les seves emocions. Algunes de les participants nomenaven les seves experiències amb una reflexió prèvia i enfocament crític sobre el racisme, la discriminació per gènere o la colonialitat, però sense entrar en debat. Es va donar en un clima d'escolta i respecte, compartint anècdotes i experiències.

El perfil del grup és un element a tenir en compte. Moltes d'elles són universitàries que segons van manifestar viuen la migració com una experiència positiva per a conèixer gent i noves cultures, per desenvolupar estratègies de supervivència conjuntament amb l'enriquiment de recursos personals i capacitat de canvi i transformació personal. No obstant això, hi va haver una coincidència general del difícil que va ser el primer moment de les seves experiències migratòries: condicions precàries de treballs, pèrdua de privilegis / estatus social, condició irregular de papers, sentiment de soledat i aïllament.

En l'experiència de migració i el temps viscut a Barcelona, la majoria coincidia en les dificultats que suposa realitzar els tràmits burocràtics, excepte en el cas d'aquelles que van venir per estudis a les quals les va resultar una mica més fàcil.

Durant el debat fan la comparativa entre la manera de viure a Barcelona i en els seus països d'origen i el que més es valora de Barcelona és la diversitat cultural que existeix a la ciutat, l'establiment de vincles d'amistat interculturals i la possibilitat de transformació personal (continuar o començar a realitzar estudis universitaris i / o terciaris, experiències afectiu-sexuals). També s'anomena la seguretat ciutadana sempre en relació a la situació als seus països d'origen; els mitjans de transport que compta la ciutat; les ajudes econòmiques que existeixen per l'habitatge o la discapacitat. Fan referència també a la major accessibilitat per viatjar, l'educació i / o consciència medioambiental.

D'altra banda, consideren negativa la transformació i impacte que està vivint la ciutat en relació al turisme i com els afecta en la seva quotidianitat. (La pujada de lloguers i transformació dels barris on viuen). També es parla del racisme amb el qual conviuen, no solament en les seves situacions quotidianes, sinó també amb les persones àrabs; la llei d'estrangeria actual; l'eurocentrisme que implica un desconeixement d'altres parts del món; la celebració del 12 d'octubre.

Altres temes que sorgeixen són els hàbits de consum com el tabac i la corrupció actual en els partits polítics.

Un aspecte rellevant que comenten és la menor bretxa socioeconòmica que existeix a Barcelona en comparació als seus països d'origen.

En alguns casos és vista com una barrera per millorar la qualitat i condicions de vida que tenen aquí la necessitat de parlar català, i les dificultats amb què es van enfrontar durant les gestions burocràtiques per regularitzar la seva situació migratòria.

Pel que fa a aspectes de socialització i percepció subjectiva de l'altre, elles assenyalen en general el caràcter més extravertit de les persones llatines enfront de la població barcelonina.

En la posada en comú el debat va estar centrat en les coincidències sobre el positiu i negatiu del seu país.

El negatiu: la inseguretat, l'ús de l'espai públic per a les dones i la por de ser violades o que els robin; el trànsit; la desigualtat de classes; la pobresa, la corrupció de les administracions estatals i els mandats socials relacionats amb el

gènere i classe social (casament, maternitat, realització d'estudis i determinats treballs).

En relació amb el positiu van parlar sobre el tipus de llaços familiars i d'amistat, caracteritzats com més units i un tracte més proper, de respecte i solidaritat en general entre les persones. També es va nomenar la natura, els paisatges, la riquesa de les cultures indígenes, les maneres de celebrar dels seus països d'origen, la història i la lluita dels diferents moviments socials llatinoamericans.

Una altra reflexió en la qual coincideixen la majoria de les participants és que la migració és una experiència que genera canvis, és un punt d'inflexió: "hi ha un abans i un després en la vida personal de cadascuna". Arribant a la conclusió del sentir-se sempre migrant, tant al país d'origen com al de destí.

Un element a destacar és la solitud que senten com migrants, que té l'element positiu de créixer com a persona i el negatiu de sentir l'absència de la família i la manca de xarxes de suport.

SESSIÓ 2 PARTICIPACIÓ

En aquesta ocasió es van realitzar més dinàmiques orientades a la connexió emocional amb l'objectiu de despertar la implicació emocional de les participants respecte als temes proposats, tenint en compte per endavant que no és una relació causal. És a dir, el realitzar dinàmiques d'aquest tipus no implica que hi hagi necessàriament major obertura o implicació emocional en el grup i sobre el tema, però pensem que pot afavorir-lo.

Per a una part de les participants **la participació tenia molt a veure amb l'actitud personal sent elements essencials l'acció, la unió i la motivació**. Altres participants van posar l'accent en la diversitat dins de la unió, encara que totes coincidien en l'element de l'acció.

La majoria d'elles va coincidir que participar era pertànyer, intercanviar, ser part d'alguna cosa, estar present activament o passiva diferents àmbits com el polític, religiós, cultural i artístic, educatiu-estudiantil, privat o domèstic, tributari o econòmic, en les activitats / treball que realitzen i grups als quals adhereixen. Algunes afegeixen que participar és intervenir problematitzant i **ser escoltades pels altres** i és una condició inherent a la nostra existència.

Un tema destacat en el debat per grups van ser la importància del vot i el que implica per a una persona migrant no tenir dret a aquest.

La participació va ser caracteritzada per elles com directa i indirecta, voluntària i

involuntària o passiva i activa, relativa en funció de la capacitat de decisió, intervenció o coneixement o desconeixement dels processos en què es participa.

Les dificultats

Una de les més assenyalades i reconegudes per part de tot el grup va ser la dificultat de participació per a les persones en situació legal irregular, a causa del temor que genera especialment a ser expulsades i la impossibilitat d'exercir els seus drets, de sentir-se "invisibles" i no poder participar en cap àmbit. Una altra de les dificultats més nomenades i percebudes va ser la manca d'informació o el seu oposat, la sobreinformació de manera desorganitzada, que genera un estat d'ansietat i impotència que dificulta també la participació. En aquest punt es realitza una autocrítica per part de les dones en manifestar la manca d'interès o motivació per a participar en algunes ocasions, encara que assenyalaven que de vegades els faltava informació.

Altres dificultats que s'identifiquen són:

- situar el procés migratori com una situació únicament personal (i privada).
- l'estat d'ànim enllaçat al moment personal.
- no trobar el grup de referència al qual vincular-se de manera estable.
- qüestions socioculturals que intervenen de manera interseccional com el gènere, la raça, el nivell d'estudis, la situació econòmica.
- limitacions burocràtiques.

Comenten sobre les seves intents de participació en grups, la dificultat perquè es mantinguin en el temps o bé perquè es dissol el grup, o perquè el tipus de suport que ofereix el grup és insuficient per a les necessitats que algunes persones tenen en aquest moment (per exemple una necessitat econòmica).

També, es va parlar de les dificultats de gestionar els requisits burocràtics i legals a l'hora de residir a Barcelona i com a moltes els havia estat de molta ajuda comptar amb una persona que ja havia passat pel procés de regularització de la situació d'estrangeria.

Una de les dones esmenta la seva situació personal específica que li va dificultar la participació en estar patint violència masclista, sumat a no tenir papers i a les seves condicions socioeconòmiques precàries.

El que fa possible la participació

La informació sobre entitats, associacions, institucions en què es realitzen activitats variades; la comunicació interpersonal (sobretot el boca a boca) que genera confiança, **el tenir un suport familiar, la motivació i actitud personal, les xarxes socials de suport mutu**, i la necessitat econòmica i afectiva que les fa cercar espais de participació aconseguir contactes o gent amb la qual compartir el seu temps d'oci.

En la posada en comú arriben a la conclusió que hi ha diferents maneres de participar, però totes connectades. Les dones participants signifiquen el sentiment de grup com a efecte de ser un grup específic de dones llatinoamericanes. (És a dir, per ser dona, per ser llatinoamericanes es produeix identificació en el grup establert).

Les figures humanes grupals van reflectir temes com la unió en la diversitat, la força, la creació de xarxes, el suport humà, i la complexitat i sobretot connexió entre elles.

Entre les oportunitats i experiències positives viscudes, es van nomenar el **tenir una perspectiva diferent, la capacitat d'aprenentatge, creixement i resiliència, reconèixer-se com "echadas p'alante"**, receptives, independents, amb sentit de l'humor, la flexibilitat, la capacitat d'expressar les seves emotivitats, l'adaptabilitat, oportunitats per fer tallers, xarxes, capacitacions, la valentia, el caràcter alegre i extravertit, i el saldar un deute històric per ser llatinoamericanes.

En la dinàmica final de tancament van fer manifestacions d'estima, admiració per les dones que han migrat en situacions menys favorables. Destaquen el tema de la família com a element important en les seves vides.

Expressen que és perquè és un espai de dones llatinoamericanes, on senten confiança i respecte entre elles perquè totes puguin parlar, qüestionar i preguntar-se coses que potser en un altre espai, no ho haguessin fet.

Coincideixen que per participar, cal transformar.

SESSIÓ 3 PROPOSTES

El resultat de l'anàlisi DAFO (debilitats, oportunitats, fortaleces, amenaces) ens va confirmar algunes de les qüestions que s'havien plantejat anteriorment, com la barrera lingüística, tant per a l'adaptació com per a la participació, les limitacions burocràtiques, el racisme i l'estar o haver estat en situació de precarització quan van migrar a la Barcelona.

Van aparèixer nous elements i maneres de nomenar les seves vivències personals i els impactes emocionals conseqüents, com ara la discriminació per gènere i per origen, la hipersexualització per l'estereotip de ser "dones llatines", la vergonya, la por de no ser escoltades, la pèrdua d'identitat d'origen i la manca de recursos.

En aquesta sessió es va generar més debat i la facilitació es va centrar en escoltar les propostes concretes de les participants.

Van coincidir en que sí es pot fer comunitat a Barcelona, distingint dos tipus de comunitats: la més propera del cercle d'amistats i coneguts que es va creant en arribar, que normalment són del mateix país, i d'altra banda una comunitat més àmplia amb altres temes d'interès com el suport mutu o la interacció social.

Les dues estratègies que van proposar per crear comunitat va ser la convocatòria a través dels contactes personals, i les xarxes socials virtuals com el mitjà per convocar i estar en contacte, encara que mai com a substitutiu de la trobada personal.

Van identificar **diverses necessitats** o requisits a **l'hora de crear comunitat**:

La necessitat que existís un lideratge, que algú coordinés, convoqués i s'ocupés de les relacions institucionals.

La necessitat de tenir un objectiu comú, la majoria d'elles van coincidir en que és el suport mutu emocional i el compartir experiències. Per tot això es necessitarien recursos materials bàsics i un espai físic de trobada.

Al voltant d'aquesta idea van debatre sobre la sostenibilitat i continuïtat del grup, així com de les estratègies necessàries per al seu funcionament. Van proposar ara la difusió contínua, que el grup es vagi expandint per tractar temes diversos del seus interès; també van nominar la intenció de que sigui un grup autogestionat, però no exclusivament autofinançat.

Davant la pregunta relativa a les demandes a les institucions, es va posar sobre la taula, va ser la **necessitat d'ocupació**, especialment per a una de les participants. El tema el van abordar des de diferents punts com la disponibilitat de serveis de suport a la recerca de feina des de les institucions, però també des de la necessitat de formació en lideratge i apoderament per adquirir recursos personals.

Ens crida l'atenció com una de les observacions recurrents que fan les dones es refereix al **tipus d'acompanyament per part de les institucions en el procés d'acollida, que ho viuen com distant i insuficient**. En identificar aquesta manca

l'acollida de persones migrants, proposen crear un servei de suport i acollida des de les persones que ja han passat pel procés i coneixen els detalls. Es tractaria **d'establir relacions més properes i de suport entre una nouvinguda i una que ja ha passat per aquella etapa** i conèixer les eines més útils per iniciar un procés migratori i de primer contacte amb la ciutat i els seus recursos.

Proposen que aquest suport sigui voluntari per part de la persona referent, no remunerat, però recolzada amb recursos materials facilitats per les institucions, com dietes, targeta de transport, material fungible. En aquest sentit, s'esmenten les ONG'S com a agents socials que de vegades fan aquest servei però d'una manera més propera a la persona.

A continuació exposem algunes de les **propostes concretes** que han sorgit per part de les dones:

- ✓ Crear un grup de dones llatinoamericanes que es reuneixi periòdicament per tractar temes diversos i realitzar diferents activitats. L'objectiu del grup seria la trobada entre dones afins, suport mutu tant emocional com per compartir recursos i estratègies. Es tractaria d'un grup presencial, convocat a través de les xarxes socials, personals i virtuals, acompanyat per l'experiència d'altres grups de dones afins.
- ✓ Per a la sostenibilitat del grup es proposa fer publicitat contínua, que sigui un grup obert liderat per una coordinadora o grup de coordinació que el gestioni. Es sol·licitaria suport institucional financer per disposar dels recursos materials necessaris.
- ✓ Crear un grup de pressió d'empleades domèstiques i cuidadores que sigui solidari, en el qual totes participessin i també animar-les a denunciar als ocupadors per poder aconseguir la residència, ja que moltes treballen en situació irregular i en condicions d'explotació. Una acció seria la vaga per obtenir resultats a llarg termini.
- ✓ Crear una xarxa de voluntàries d'acompanyament en tasques administratives i acompanyament emocional a nouvingudes / us amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona per finançar les necessitats materials del projecte.
- ✓ Sol·licitar a l'Ajuntament formació en autoestima i apoderament personal, per adquirir recursos de lideratge personal i recerca de feina.
- ✓ Sol·licitar a l'Administració formacions per a la integració laboral que siguin

curtes i orientades a fomentar l'ocupació.

- ✓ Sol·licitar a l'Ajuntament l'ampliació d'espais d'oci, ludoteques i lleure infantils, i places de les guarderies gratuïtes o de baix cost perquè siguin accessibles a les dones amb pocs recursos econòmics.
- ✓ Demanar convenis per agilitzar l'homologació de títols, que fins ara és un limitador.
- ✓ Demanar a les administracions que simplifiquin els processos burocràtics per a la sol·licitud d'ajudes econòmiques.
- ✓ Gratuïtat de l'ensenyament del català per a nivells alts B C I D.
- ✓ Reducció de taxes aplicades als exàmens per accedir a la nacionalitat espanyola.
- ✓ Lliure accés a l'educació de les persones indocumentades i poder obtenir el títol corresponent.
- ✓ Que s'ofereixi per part de l'Administració informació adequada i senzilla sobre la Llei d'estrangeria, on es faciliti la informació a través de punts estratègics en espais físics i a la web, creació d'un blog i que animi a la gent a informar-se, com així també a debatre sobre la mateixa.
- ✓ Creació d'una oficina estable per a dones llatinoamericanes on es realitzi tot tipus d'assessorament de manera gratuïta, i major visibilització a partir d'una millor i eficient difusió (centres cívics, oficina on es realitzen els empadronaments, i qualsevol altre punt estratègic) i abast de serveis públics d'atenció i acollida a immigrants.
- ✓ Obertura d'espais per a migrants fora de Barcelona, descentralització i abast de la informació a tot / es la / es migrants.
- ✓ Denuncien a l'Ajuntament que s'elimini el "jus sanguinis".
- ✓ El tancament de la sessió es va dedicar a parlar de com havien viscut el procés.

Segons les seves opinions, entre totes hem generat un marc de confiança que ha permès dur a terme una experiència per compartir i reflexionar sobre la seva situació com a dones llatinoamericanes a Barcelona, que es reflecteix en expressions com:

"M'ha fet fer-me preguntes que en 10 anys no m'havia fet; I pensar idees per al futur".

"Reflexionar sobre la diversitat de persones que varem acabar aquí, compartir les experiències, i fins i tot poder ajudar a una companya que estava en una situació delicada i que ajudéssim a que prengués una decisió".

"... La idea era relacionar-me amb dones llatinoamericanes. Em costa parlar però m'ha agradat molt conèixer-les, i quedar amb algunes. Veure els punts de vista diferents i molts en comú".

"És la primera vegada que faig això i m'he sentit bastant còmode i identificada amb coses que vaig pensar que només jo les pensava" "... de vegades en algunes coses he tingut la via fàcil i m'agrada saber què difícil ha estat per a altres persona i si puc ajudar amb la informació que tinc".

"He après coses noves, coses que mai m'havia plantejat. Podem fer i crear. És el que necessitàvem, ajuntar-nos per saber que podem fer coses".

"Veig que hi ha moltes facilitats, però que falta informació. Són integrats, amb l'esforç propi permet integrar-te més que en altres llocs".

DONES AMB EXPERIÈNCIA ASSOCIATIVA

SESSIÓ 1 EXPERIÈNCIA MIGRATÒRIA. MOTIUS I ASPECTES RELLEVANTS.

El grup de dones organitzades és força divers pel que els motius i experiències migratòries varien. Per a algunes poques, migrar va ser una decisió conscient de sortir a "conèixer altres realitats", ganes de tenir experiències de vida diferents a les del seu país o ampliar els seus estudis. **Per a la majoria, la decisió de migrar ha estat forçada**, producte de múltiples situacions alienes a la seva voluntat i altres de múltiples violències interseccionals com:

- Exili degut a la manca de garanties de seguretat per preservar la vida en context de conflictes armats, amenaces constants o assassinats a amistats i familiars en el país d'origen.
- Extorsiones Davant de la creació d'un negoci propi, generant por i inestabilitat emocional.

- Desesperança i falta de credibilitat en les polítiques de l'estat encaminades a millorar les situacions de violència patides.
- Desesperació front a problemes econòmics difícils d'abordar, davant la pressió de "tirar endavant la família" de ser mares solteres, de cuidar les mares etc.
- Pressions i conflictes familiars sobre "com havia de ser ella o fer les coses" per ser la dona de la casa.
- Malaltia de les mares o fills, o decisió de migrar per part d'altres familiars.

Podem veure com l'encreuament d'aquestes múltiples violències, juga un paper en aquestes pressions i en les decisions consegüents. En cap cas podem dir que una única raó de violència les va fer prendre aquesta sortida; però és simptomàtic el fet que aquelles, que vivien en zones més afectades per conflictes armats o violència social, travessades per la pobresa i sent mares solteres, filles o germanes cuidadores, es veiessin més impulsades al desplaçament.

La raó per la qual s'ha migrat influeix en gran mesura en com és viscuda l'experiència migratòria. Que han pogut triar tenen sentiments diferents als que ho han fet per algun motiu extern. Les primeres parlen de felicitat, de voluntat d'estudiar, de privilegis amb relació a altres persones migrants, facilitat per tenir beca, sentir-se "ciutadanes del món", etc.

Les altres, en general, el descriuen com una experiència difícil per diferents motius: la pèrdua d'estatus que es tenia al país d'origen i la manca de reconeixement de l'experiència que porten; falta de credibilitat per la presència d'estereotips sobre les llatines o la fixació d'alguns com "les llatines són cuidadores"; el racisme a la societat d'acollida; la pèrdua d'identitat; el fet de no conèixer a gent; dificultat d'aprendre el català i l'exigència del nivell C per a molts treballs, tant en l'àmbit públic com privat; la dificultat per obtenir el permís de residència i els obstacles legals per a les persones migrades; desconeixement dels codis culturals catalans; desconeixement del funcionament de l'administració; falta d'informació sobre els recursos; etc.

També es nomenen aspectes afectius com la dificultat de generar llaços afectius / socials permanents perquè els grups són més tancats i la llunyania amb la família. Les relacions són més etèries, canvien amb més facilitat. Es comparteix la sensació que a la població d'origen "no li agrada que una estigui aquí" "et fan sentir malament".

Un aspecte que crida l'atenció del grup de dones organitzades és que hi ha força consciència del racisme que es viu a la ciutat pel fet de ser migrant i les diferents manifestacions. Tant institucional, en el tracte amb l'administració (especialment amb el relacionat a l'estrangeria) com el maltractament policial. També parlen del racisme a l'educació i a la sanitat. Es comparteixen experiències de la violència que es viu a la feina per ser estrangera, per exemple, cambrera. Com a formes subtils de racismes es nomenen els comentaris que es reben per la forma de parlar, per "el nostre accent". I nomenen el "camuflatge de l'accent" com una estratègia per passar desapercebudes.

També és important assenyalar que l'experiència migratòria és diferent segons l'edat. Hi ha dones que han migrat juntament amb les seves mares quan eren nenes i altres que han migrat sent mares. Les experiències varien, però coincideixen en les dificultats que es plantegen en tots dos casos pel canvi de context.

Les participants coincideixen que se senten enfortides després de l'experiència migratòria. "Som un bambú que es mou amb el vent. Però NO es parteix "

SESSIÓ 2 PARTICIPACIÓ

La participació s'entén com un concepte molt ampli que es pot aplicar a totes les parts de la vida. Es pot participar en l'àmbit familiar, a la ciutat, en el cercle d'amistats, fins a la vida d'una mateixa. És el fonament de la democràcia, ja que en una democràcia sana la participació és l'essència. Es veu com un problema la manca de participació ciutadana.

També és explicada com l'oportunitat de fer alguna cosa més gran i beneficiosa per als altres que per una sola. Si hi ha més persones treballant amb les seves potencialitats, experiències, idees i fortaleces, es podria crear alguna cosa molt més enriquidora del que una sola podria fer. La participació entesa com una eina fonamental en la creació.

És una manera d'incidir. Significa formar "part de", per a les participants això s'aconsegueix sentir-se part d'un lloc, quan s'és còmplice, quan una se sent part del que passa i deixa de passar al lloc en el qual aquestes. Quan tens la possibilitat d'incidir, si no participes no pots dir això si o això no. Perquè realment hi hagi una participació s'ha de tenir en compte la història i la cultura de la comunitat.

Altres consideren que es tracta d'una paraula "prostituída", com políticament correcta però buidada de contingut. Un mecanisme que s'utilitza a nivell polític com a estratègia per validar certes accions, generar línies, però que en realitat no

són espais de participació reals. Moltes vegades es diu que s'ha participat, però cal preguntar com s'ha fet. Es qüestiona els mecanismes de participació merament formals, on el govern no escolta el que es proposa. Assenyalen que cal preguntar quina és la incidència d'això i com es té en compte el que diu la gent que està en la "base", que viu i coneix aquesta realitat. No cal parlar de participació només perquè quedi bonic, sinó per escoltar-lo. Per això consideren que com a ciutadanes hem d'exigir sobre els mecanismes de participació, la forma en què cadascuna vulgui participar.

Alguns registres literals del que les diferents dones van definir com a participació:

- "És integrar-te participar en una societat, perquè formes part d'ella".
- "Prendre decisions conjuntes".
- "Compartir idees individuals amb altres persones per ajudar-se entre si a dur-les a terme i buscar xarxes de suport".
- "És creure que la teva veu val la pena i que pot ser escoltada, però per això, cal tenir una inquietud, ganes de moure, de conèixer, de implicar-se en coses, exigeix cert grau de compromís"
- "És col·laboració en grup per aconseguir uns objectius".
- En tractar-se d'un grup organitzat ha diferents maneres i àmbits de participació.

Els àmbits de participació que s'assenyalen són: el laboral (dinamitzadora comunitària, advocades, màrqueting), a la ciutadania (assistir a taules de cultura, treballar temes relacionats amb les dones, formar part de processos més oberts com manifestacions, participació en partits polítics), com a estudiants (moviments estudiantils); com veïnes al barri; com a activistes (formar part de moviments, associacions, observatori drets pobles indígenes), etc.

Les maneres en què es participen també varien segons cada dona: Una treballa en la transformació social amb joves del barri a través del circ social per promoure la seva participació en els espectacles que es preparen. Una altra utilitza el màrqueting digital com a mitjà de transformació social.

Una altra forma part d'un observatori de drets humans i brinda tallers per a adolescents. Incorpora a les classes de filosofia dels instituts la mirada indígena, estudia amb els i les alumnes que s'entén per pau, tant aquí com a Llatinoamèrica. També es desenvolupen investigacions i intercanvis temàtics

entre pobles indígenes i moviments socials locals.

Una altra dona participa a través de l'exercici de la seva professió com a advocada especialitzada en el dret d'estrangeria, informant a la gent que ha migrat sobre els seus drets per no permetre el maltractament de l'Administració.

Consideren que les persones que han migrat no estan presents en els moviments amb estructures formals. La participació en diferents àmbits és més difícil per a elles per les condicions materials i perquè moltes vegades els temes que els interessin no formen part dels discursos dels moviments socials catalans. Això genera frustració / impotència i allunyament de certs llocs. Es comparteix l'experiència de la manca de sensibilitat d'associacions i moviments seves necessitats concretes de persones que han migrat, es viu un "dol participatiu".

Una de les assistents assenyala: "En els espais de participació catalans cal que es vegi que nosaltres som part de la ciutadania, que ens partim la cara per defensar els drets de tots i necessitem sentir que poden (no que ho facin, perquè el podem fer nosaltres) fer el mateix pels nostres ". Això podria generar espais més grans que tinguin més força.

Es percep emoció en parlar sobre aquests temes, tant de la participació com de la migració en general.

El que dificulta la participació:

- La Manca d'informació o poca efectivitat dels recursos existents: reconeixen que encara que de vegades hi ha recursos i possibilitats de formació per conèixer informació fonamental a l'hora de començar el procés migratori, consideren que és difícil que la informació arribi a qui ho necessita de manera efectiva: "de vegades has de fer mil malabars, anar d'un costat a un altre, per assabentar-te de les coses ... si ets desperta i et mous molt t'acabes assabentant, però si no és així, és molt complicat ... si no saps a on anar, estàs perduda ".
- La crisi i la precarització de la vida i de les condicions laborals: de manera unànime totes asseveren que encara que de vegades els agradaria anar a algun taller o implicar-se més activament en la seva comunitat, la manca de conciliació amb les extenses jornades de treball que algunes tenen, ho fan molt complicat.
- La Situació d'estrangeria: es considera una gran dificultat per a participar, el fet de trobar-se en situació irregular. "Quan estàs sense papers vius en

una por, de vegades no vols ni sortir de casa, així és molt complicat... pots sentir-te anul·lada, no pots ni enviar remeses, ni obrir un compte".

- Por al desemparellament per no tenir papers; per no tenir pertinença, la manca de xarxa el que genera major exclusió; por a l'Estat (ja sigui a l'Administració o la policia). Es posa com a exemple com la policia en les manifestacions colpeja a la gent migrada o casos on les persones tenen por d'anar a la policia a fer una gestió administrativa com demanar els antecedents penals.

Afegeixen també que la dependència "treball-papers" de manera bidireccional, crea unes situacions de estrès emocional i de patiment que poden estancar qualsevol procés vital o organitzatiu, fins que la situació no es regularitzi.

Estigmes De rols "dona llatina": manifesten que a Barcelona hi ha una marcada idea de com són les dones llatines i el que fan. "És difícil que aquí la gent et vegi fent coses diferents a la cura de les persones o el treball en serveis de neteja". D'altra banda, comenten que senten una pèrdua de reconeixement de la seva categoria professional i dels coneixements previs amb els que vénen dels seus llocs d'origen. Això genera, segons elles, baixa autoestima i inseguretat en les seves pròpies capacitats.

Espais De participació poc oberts: Manifesten que la participació en casals, Ateneus, associacions veïnals etc. pot ser difícil si no portes molt temps en un territori. Tant saber de la seva existència com a formar part. Una de les participants diu "clar tu coneixes al teu país on es troba aquesta o una altra organització, però quan arribes aquí, pots no saber com s'organitza la gent i per poder participar, cal que sàpigues com ho fa la gent aquí i no t'assabentes almenys que ho preguntis o algú t'ho digui, però a vegades la gent arriba sola i no ho sap".

Hi ha la sensació general que encara que són espais en els quals en teoria tothom pot participar, la realitat és que la participació de persones diferents a les autòctones és gairebé nul·la.

Racisme Visible i experienciat: la majoria de les dones comparteixen que han o patit el racisme, o han estat testimoni d'actituds racistes cap a altres persones amb trets diferents als europeus o catalans. Manifesten que hi ha un altre més invisible "constantment la gent et pregunta d'on ets" a les institucions o llocs d'atenció al públic, és molt complicat veure persones no autòctones.

L'aprenentatge del català: El tema de la llengua catalana ha estat nomenat en diverses ocasions generant diferents opinions. Algunes de les participants l'han nomenat com una dificultat pròpia del procés migratori i la majoria com un obstacle / dificultat per a la participació a la ciutat. Algunes parlen de la intolerància que es viu amb aquest tema, altres sobre les dificultats per aprendre per la falta de temps i el cost dels cursos, el sentiment de frustració en intentar parlar-ho i que la gent et parli en castellà, etc. En general és percebut com dificultat per accedir a treball i entaular contacte amb la gent local.

També assenyalen que és difícil, conciliar la vida, personal, laboral, familiar amb el temps que es requereix per aprendre la llengua, quan el procés migratori i les dificultats que comporta, en moltes ocasions ocupa la majoria del temps de les dones. Tenir accés al mercat laboral en igualtat de condicions que la resta de les persones catalanoparlants, és molt complicat, ja que per arribar al nivell C, la exigència i dedicació que es requereix és molt alta i això a vegades és incompatible amb els horaris laborals, la situació econòmica, personal o familiar. "Moltes vegades al ser tant l'esforç, acabes abandonant, no hi ha facilitats".

Els processos participatius es creen des de l'òptica "de dalt cap a baix" i evidentment són inútils. Es gasta diners, es financen projectes que no tenen res a veure amb les necessitats o interessos de la gent. En una ciutat cosmopolita com Barcelona els governs i ajuntaments no tenen diversitat cultural. No es pot fer una política de migració real, ni d'integració real sense les parts afectades. És com si un comitè d'homes és reuneix per parlar sobre com es va a tractar la violència de gènere. No es compta amb els i les protagonistes per dur a terme la participació.

Es posa com a exemple el procés de Barcelona en comú on per participar en la definició de les propostes polítiques se sol·licitava el document d'identitat o estar empadronada a Barcelona. Això genera frustració perquè els moviments no coneixen o no s'interessen per les necessitats de les persones que han migrat.

El que els ha possibilitat la seva participació:

- ✓ "Tenir papers".
- ✓ Comptar amb certa disponibilitat econòmica i disposar de temps (horari de treball). Tots dos aspectes fonamentals per a la participació. La disponibilitat econòmica ha ajudat a vegades i altres ha impossibilitat perquè s'ha de treballar i una es va desconnectant dels moviments socials.
- ✓ Ser observadora, veure que aquí les persones necessiten temps per

conèixer-te.

- ✓ Tenir disposició per escoltar i observar que està succeint i pensar que es pot aportar.
- ✓ Quan sents un ambient de confiança, que tens alguna cosa a dir i aportar.
- ✓ Ser curioses, proactives, inquieta "cul inquiet". Tenir una actitud oberta, de recerca, amb ganes de moure i transformar.
- ✓ Moltes manifesten "haver tingut sort amb la gent que es van trobar", van ser molt obertes i acollidores al moment de l'arribada. Això canvia la perspectiva de la gent d'aquí i et dóna confiança. A més, li van ensenyar les seves cultures i s'interessaven per la pròpia. Això els va ajudar a sentir-te d'aquí, a sentir que tens alguna cosa que aportar i que pots ajudar a altres persones. Va ajudar al reconeixement propi, a confiar en els altres i a construir-te com a subjecte polític. Es viu com un procés lent i progressiu, que va des de parlar en classes a l'escola fins a decidir on anar de festa amb les teves amigues.
- ✓ Agafar confiança en una mateixa, en què una té alguna cosa a dir. Però també importa que hi hagi persones que t'escoltin i et donin confiança.
- ✓ Crear xarxa. La importància de la xarxa de gent que t'ajudi.

En plantejar quines oportunitats de participació han tingut a Barcelona la majoria de les dones veuen com una fortalesa alguns recursos a les ciutadanes i característiques pròpies que té la ciutat que permeten que la participació sigui més fàcil i la fan possible (mes no la garanteixen) respecte a:

- ✓ La informació: l'accés gratuït a les biblioteques i a les eines telemàtiques i d'activitats gratuïtes que s'ofereixen des d'allà.
- ✓ La formació: l'oferta de cursos, tallers, i diferents activitats educatives de diversos interessos que s'ofereixen a preus accessibles o fins i tot gratuïts, promoguts des d'organismes institucionals, entitats de barri o de base social.
- ✓ Recursos d'atenció a la Dona: s'esmenta com a molt positiu l'existència de recursos com els PIADS (punts d'informació i atenció a les dones) i de les assessories gratuïtes que fa a serveis legals, socials i psicològics que ofereix. Específicament, es valora que pot ser molt útil quan la migració és molt recent, ja que pot arribar a ser d'ajuda la informació i el suport rebut des d'allà.

- ✓ També es valoren altres eines d'atenció específica per a temes de violència sexual i de gènere.
- ✓ La immersió lingüística: respecte a l'aprenentatge del català, moltes valoren que els primers tres nivells bàsics són gratuïts, així com els programes de voluntariat que s'ofereixen per promoure la "conversa" entre persones catalanoparlants i altres interessades en aprendre.
- ✓ L'organització de barri: Crida l'atenció per a algunes, com la ciutat és troba estructurada de manera barrial. Es veu com un aspecte positiu que en els barris estiguin definides les formes d'organització de les persones i que en moltes ocasions, "tot el puguís trobar al teu barri sense necessitat de mobilitzar-te molt".
- ✓ Les associacions veïnals, els centres cívics, casals, Ateneus, centres socials, són valorats com a llocs que tenen molt potencial i que són una mostra d'una bona capacitat organitzativa que té la cultura barcelonina. Algunes esmenten com els han proporcionat en algun moment des del centre cívic per exemple, un lloc per assajar coreografies o realitzar activitats amb les seves organitzacions.
- ✓ Mobilització social: S'esmenta la importància de "la possibilitat d'implicar-te en alguna lluita social que sigui de la teva sensibilitat, hi ha molt fronts oberts amb gent organitzada". Per a les persones que al seu país ja tenien una trajectòria política i de lluita per reivindicacions socials, és possible que trobin la manera de seguir lluitant des d'aquí col·lectivament, i per a les que no, el veure el moviment social que existeix a la ciutat, les diverses manifestacions, la lluita per diferents drets vulnerats i la capacitat d'acció social, pot arribar a despertar-la.
- ✓ La diversitat: el Cresol de cultures que es troba a la ciutat, és per a moltes un estímul i una motivació per acostar-se a una altra persones i cultures amb les que potser, en els seus països no haguessin tingut l'oportunitat de compartir, experiències, coneixements, vivències i formes de fer.
- ✓ Oferta cultural: és valorada l'oferta artística i cultural que ofereix la ciutat. També són esmentades activitats festives com la Mercè, en què hi ha la possibilitat d'assistir a una àmplia gamma d'esdeveniments d'una alta qualitat cultural de manera gratuïta.

SESSIÓ 3 PROPOSTES

Hi ha consens que per poder participar en primer lloc hi ha d'haver una acollida de l'Administració i en segon una agència i ganes /possibilitats d'implicar-se i conèixer la societat d'acollida. En aquest apartat, consignarem les propostes literals que de manera col·lectiva les dones van construir al taller i que consideren poden ajudar a facilitar la participació pròpia i la d'altres dones.

- ✓ Donar informació al moment de l'empadronament sobre els recursos i drets per a persones migrades. (Directoris d'entitats que treballen amb el tema, informació sobre activitats, drets de les persones migrades, tallers, formacions, etc.)
- ✓ Acompanyament i facilitats per l'aprenentatge del català.
- ✓ Projecte real d'integració lingüística, on es faciliti a les persones de baixos recursos que estan interessades a continuar aprenent la llengua després dels nivells gratuïts. Implicació amb entitats i empreses que permetin assistir en horari laboral a les classes i que aquestes pràctiques siguin impulsades des de les institucions.
- ✓ Fomentar grups d'acollida i benvinguda de migrants que realitzin un acompanyament a les persones novingudes. Es recomanen que es facin grups només de persones llatines i altres mixtos de persones llatines i locals.
- ✓ A nivell de barris es realitzin reunió de benvinguda a nous veïns i veïnes cada cert període (6 mesos).
- ✓ L'ajuntament podria realitzar activitats dirigides cap als nous veïns en disposar les dades en el padró municipal. Fer de nexa entre les entitats dels barris i els nous veïns.
- ✓ Enviar a les bústies informació sobre: entitats que treballen tema migració i socials al barri.
- ✓ Es proposa que l'ajuntament realitzi un treball conjunt amb els Consultats d'Amèrica Llatina. Revisar, tot i l'autonomia dels consolatats dels nostres països, el paper que estan tenint pel que fa a facilitar la participació de les persones migrades. És un dels llocs que moltes de les persones que arriben visiten i poden tenir un paper de treball conjunt amb les institucions que estan treballant per promoure la participació a la ciutat.
- ✓ Informar i sensibilitzar la població catalana i espanyola sobre els drets de les persones migrades. Especialment sobre el tema de drets laborals i

documentació, tramitació necessària per facilitar l'obtenció de permís de residència.

- ✓ Es proposa que l'ajuntament connecti amb grups feministes locals perquè facin activitats de benvinguda i acollida amb les dones migrants. També perquè acompanyin les dones migrades que ja es troben al territori. Per realitzar aquesta activitat els grups de dones locals haurien de rebre formació sobre la diversitat de Llatinoamèrica i la situació allà.
- ✓ Formació i capacitació als grups i col·lectius locals sobre les cultures llatinoamericanes.
- ✓ Campanya mediàtica per esborrar estereotips sobre les llatines: "No som només cuidadores", "Jo SI vull participar".
- ✓ La creació d'un col·lectiu d'advocats / es i altres professionals que donin suport a la lluita per una situació de regularització digna i respectuosa dels drets de les ciutadanes en referència a temes d'estrangeria; Aquests grups han de ser mixtes des de l'arrel i ser formats per persones diverses.
- ✓ La creació d'un projecte artístic cultural que faciliti espais de trobada de les diverses persones que habitem aquí i que promogui la desmitificació més enllà de la integració. "Que ens incloguin a nosaltres amb les aportacions propis que podem fer als processos de participació locals, no només que ens " integrin "als que ja funcionen com funcionen ... volem participar també a la nostra manera".
- ✓ Rutes educatives de la memòria històrica que parlin sobre el passat colonial "Hi ha una certa deute colonial, està bé que la gent sàpiga això".
- ✓ Una fira de treball, en associació amb consolats, empreses, i institucions locals, per visibilitzar la trajectòria professional i d'ofici de les persones migrades.
- ✓ Acords amb empreses que incloguin dins de les seves polítiques la inclusió amb equitat, de persones migrades i que això pugui tenir un segell o una estampa, així com els segells dels productes eco, per exemple.

GRUP DE DONES D'HONDURES

SESSIÓ 1 EXPERIÈNCIA MIGRATÒRIA. MOTIUS I ASPECTES RELLEVANTS.

Considerant que les integrants d'aquest grup en la seva majoria ja es coneixien per la seva vinculació a l'organització Terra catracha, les dinàmiques per generar un ambient de confiança i comunicació es van donar més fàcilment des d'un inici. Un altre ingredient que va permetre la cohesió del grup és que dins la seva diversitat com a dones, comparteixen "codis" de referència geogràfica.

És així que el perfil del grup era propici per crear un ambient d'obertura, d'escolta, d'aprenentatge i d'exploració compartida en el recorregut del projecte.

En la primera trobada a la part de les presentacions ja varem detectar alguns lideratges de dones, diverses implicades dins de l'organització Terra catracha. Altres treballant des de la difusió de la dansa hondurenya, una altra implicada en projectes solidaris per a la infància a Hondures i una advocada que coneix els contextos legals de l'estrangeria a Espanya.

A la primera part de la sessió es van plantejar diverses dinàmiques corporals per generar moviment en el cos i perquè les participants reconeguessin l'espai on es realitzaven les trobades. La veritat és que elles van mostrar interès per desenvolupar les dinàmiques i els exercicis corporals, però se'ls notava cansament. Per això, en l'avaluació posterior, considerem més pertinent per a aquest grup desenvolupar en la primera part tècniques de relaxació i respiració per aportar-elles encaminades a l'acte cuidat.

L'autocura ha estat un tema important en el desenvolupament del projecte sobretot quan es té en compte el treball que desenvolupen moltes de les dones. En aquest grup de dones de Hondures la majoria fa treballs en serveis de neteja i de cures (algunes en qualitat de treballadores domèstica internes) tenint llargues jornades laborals i amb molt estrès corporal (des de la primera sessió varem detectar els seus problemes d'esquena i de contractures musculars).

Les dones es van distribuir en dos grups on van compartir les seves reflexions des del diàleg. Van ser teixint l'anàlisi col·lectiu que els provocava molta càrrega emocional. En aquesta part es van anar parlant de les seves memòries del passat i del reconeixement d'aquests punts de la seva història personal, dels seus contextos abans i després d'emigrar, les expectatives dins d'aquest procés, de les seves alegries, frustracions.

És així que les respostes a les preguntes claus són importants perquè ens aporten un registre però el fonamental i important en aquesta sessió va ser aconseguir que entre elles es generés una narrativa col·lectiva com a forma de visibilitzar, donar

poder i compartir la seva experiència migratòria. Que elles comencessin a creuar les mirades, l'escolta i el reconeixement i valor dels seus relats individuals i que al col·lectivitzar-los l'ambient s'enriquia d'experiències.

Els motius pels que van migrar contesten el següent:

"Perquè aquí hi ha millor sanitat que al meu país". "Fugint del marit". "Perquè en morir el meu pare vaig entrar en una depressió i els meus familiars em van ajudar a sortir del país perquè em recuperés". "Per superar-me com a dona". "Per ajudar a la família". "Per intentar un millor futur". "Per la utopia de transformar l'entorn en què es viu". "Per a buscar noves formes de vida".

"El meu motiu migratori va ser per problemes econòmics, sóc mare de 5 fills i sóc mare i pare per a ells. Volia donar-los un futur millor i cobrir totes les meves necessitats econòmiques, comprar-los una casa i poder-los donar estudis".

Les participants coincideixen que la seva migració té a veure amb millorar la seva vida. Moltes de les participants ho han fet amb fins laborals i / o econòmics per la falta d'oportunitats al seu país d'origen. Algunes per poder estudiar i treballar. Altres esmenten que han migrat "per amor", ja sigui per formar la seva família aquí o per buscar un millor futur per als seus fills, filles o familiars que van quedar al seu país d'origen. També s'anomena la migració per qüestions de seguretat, a causa de les amenaces i assassinat d'activistes de drets humans a Hondures. Una participant compte que va sortir del seu país fugint de la violència masclista.

Barcelona els ofereix major organització social i estructural, per exemple, serveis com la sanitat. També assenyalen que la seva migració té a veure en generar oportunitats per a la seva família (algunes tenen criatures a Hondures). Un altre punt són les seves ganes de superació personal i professional i veure en positiu el seu futur fora del país d'origen.

Entre les dificultats que els genera l'experiència migratòria assenyalen els obstacles legals que existeixen per deixar de "ser il·legal". Les polítiques d'estrangeria són considerades com un dels més grans límits i els genera una constant inseguretat. També l'existència d'estereotips sobre les llatines, "la gent et veu només per netejar" o "com una ment buida". Es comenta sobre el racisme que existeix cap a les persones migrants, l'explotació laboral (treballs esclavitzats) i humiliació que es viuen tant en els seus llocs de treball com en general ("el menyspreu de la gent en general"). Comparteixen experiències sobre el maltractament que reben de les agències d'ocupació.

"Sóc ciutadana espanyola i nacionalitzada espanyola, però sempre i no em deixessin de veure com una immigrant més".

"Una experiència molt dura en deixar els fills, família, el teu país i costums, però dono gràcies a Déu que des que vaig arribar no m'ha fet falta la feina".

Dins de les coses que a les dones els agrada de la seva vida a Barcelona emfatitzen el tema de la seguretat ("pots sortir a les tres del matí i no et passarà res"), la llibertat que hi ha a la societat per expressar-se i la qualitat en la infraestructura de la ciutat en serveis com el transport, la sanitat i l'educació per a la infància. També assenyalen que la gent és més oberta, que hi ha més oportunitats per a la integració de les criatures i adolescents i major organització social i estructural.

En les coses que no els agraden de Barcelona és que consideren que hi ha racisme, discriminació, que hi ha prejudicis i estereotips negatius de la gent local (autòctona) sobre la població migrant a la qual s'explota laboralment. També s'assenyala que no els agraden les polítiques d'estrangeria i els tràmits per deixar de "ser il·legal". Parlen sobre el treball esclavitzat, el menyspreu de la gent en general ("la gent et veu com" una ment buida "que serveix només per netejar"), del mal tracte en les agències d'ocupació i "que la gent aquí és aprofitada, "quieren que seas tonta".

D'altra banda, els agrada i identifiquen que a Hondures la gent és hospitalària i disposada a ajudar, que tiren endavant encara amb les dificultats que aquí es tenen, el "calor humà", el despreniment que existeix amb els estrangers, la solidaritat i l'esperit de transformació. També s'esmenta que hi viuen els seus familiars, la qualitat del menjar i els paisatges.

Entre les coses que no els agrada del seu país es nomena: la violència instal·lada a Hondures, la corrupció, la inseguretat, la por, manca de llibertats, mal govern, el bipartidisme, la manca de projectes socials i en general falta d'oportunitats. També es fa esment a l' "egoisme de la gent", "que la gent no s'ajuda pels mateixos problemes del país" i el retard en totes les àrees.

De l'anàlisi és fàcil reconèixer que les dones s'ubiquen al seu país d'origen amb greus problemes de violència, corrupció i falta d'oportunitats, però que valoren el caràcter hospitalari de la seva gent.

SESSIÓ 2: La participació

En aquesta sessió es va parlar bastant de les seves expectatives amb aquest

projecte i una de les participants va ressaltar la necessitat que l'Ajuntament assumís compromisos de les propostes i idees que sorgissin a partir de les trobades. Esmentaven que per a elles és important que les autoritats institucionals les escoltés en alguna de les sessions.

Algunes de les respostes sobre què és per a les dones la participació

- "La participació té a veure amb la integració que cada persona té en diferents aspectes de la seva vida a la societat, sigui a nivell grupal, en comunitat, en la família, en projectes, participació per compartir idees".

"Participació no és només d'un tipus sinó de diverses formes i activitats, per exemple en reunions on és escoltada la teva opinió i ets presa en compte, en aquestes reunions t'assabentes més del que succeeix, t'informes i participes".

- "Per a mi la participació és quan la societat permet que tu participis sense posar-te barreres, és quan et deixen que participis ... per exemple aquí la població migrant tenim molt difícil de participar perquè la societat ho dificulta, per exemple a participar en poder estudiar perquè si és veritat que pots estudiar a un grau mitjà en els serveis públics però ja en un grau superior tens la barrera de matricular-te. Tens un altre exemple amb la targeta sanitària, aquí a Catalunya no té problemes però en altres comunitats on governa el PP si que estan tenint problemes amb aquesta barrera de participació als serveis. És a dir que per a mi la participació és que et llevin barreres per poder participar".
- "La participació és estar involucrada en tot moviment i rebre informació i així poder-te involucrar i tenir informació en les coses noves que no sabem".
- "La participació significa aportar, ser part d'alguna cosa i integrar-nos amb suport, rebent o donant".
- "Una forma de participar és involucrar-se en les diferents activitats ... involucrar-se i fer teva les activitats del lloc on vas o les noves activitats que et proposen".
- "Sentir-te part d'una idea, d'un projecte, d'un grup i sentir que a una li agrada, que val la pena".
- "Fer teva determinada activitat."- "Participar és que ens anem integrant a la societat en general. Sempre estem aquí com de part, com que som de fora

no podem anar a un lloc o un altre".

- "Fer valer les nostres idees, integració, fer amistats".
- "Sentir-se part d'un grup, que la idea proposada t'agradi, compartir els mateixos propòsits".
- "Participar és tenir metes".
- "Involucrar-nos més, perquè potser això que ens vegin una miqueta menys, és culpa de nosaltres mateixes perquè no fem alguna cosa perquè ens vegin d'una manera diferent".

Si bé hi ha diferents mirades sobre el que és participar, hi ha un sentir comú relacionat amb el "formar part de ..." alguna cosa col·lectiu, desenvolupar un sentit de pertinença al lloc on es viu. De involucrar-se amb el que passa en la societat, en la família, amb les amistats. Compartir informació, experiències i també aprendre noves coses.

En general, advertim que participen tant a Barcelona com al seu país d'origen, Hondures. És interessant la varietat d'espais i formes de participació que s'esmenten.

Diverses participants formen part del grup a Barcelona anomenat Terra catracha, espai participatiu en el qual poden incidir des de Barcelona com a defensores de drets humans. A través de Terra catracha, no només perquè poden visibilitzar les dificultats socials i polítiques d'Hondures, sinó també perquè assessoren la comunitat hondurenya resident a Barcelona.

Algunes també esmenten com vital el seu paper participatiu a la Plataforma de "Berta Viu", plataforma que sorgeix a partir de l'assassinat de l'hondurenya Berta Càceres defensora de territoris indígena. La plataforma "Berta Viu" busca la visibilització del procés en què estava immersa Berta Càceres i exigeixen que el seu assassinat polític no quedi impune.

Una participant comenta que desenvolupa un projecte anomenat "sembrar l'esperança" per ajudar a nens a Hondures, juntament amb altres persones envia diners perquè 4 nens puguin anar a l'escola.

Altres de les dones remarquen que la seva participació és des del punt de vista econòmic a l'enviar diners a Hondures cada mes per a la seva família o per a persones que ho necessiten. De la mateixa manera que amb el seu treball a Barcelona elles generen recursos per al fons de pensions a Espanya. En aquesta

resposta coincideixen les altres dones, consideren que amb aquesta participació que generen recursos tant a Espanya com a Hondures.

En aquest sentit, una de les participants esmenta que ser estudiant a Barcelona és una forma de participació perquè en pagar les matrícules s'està generant fons econòmics locals. També s'adverteix que al viure aquí es generen recursos econòmics perquè paguen lloguers, impostos, compren llibres, etc.

Una altra de les seves tasques participatives a Barcelona és col·laborar amb l'associació "Amics de Gent Gran" i en cooperatives de consum ecològic (barri de Gràcia). Assistir a les activitats a la biblioteca, acompanyar les activitats culturals, fer cursos de català i geriatria.

També s'esmenta la participació en el Col·legi d'advocats d'Hondures; formar part del moviment de dones empresàries d'Hondures i oferir informació sobre violència masclista.

Les dificultats per a la participació

Existeix consens entre les participants que el fet de no tenir papers és un límit de participació. A més de limitar els beneficis i recursos socials, com l'accés a l'educació formal. S'esmenten els llargs tràmits que han de realitzar per poder accedir als serveis. Això els afecta en qüestions quotidianes com obrir un compte bancari, poder participar en alguna activitat o apuntar-se al gimnàs.

Assenyalen que no poden participar tenint aquestes barreres pel fet d'estar "sense papers". Consideren que això és sinònim de discriminació i que per aquesta situació moltes persones s'aprofiten laboralment fins a un punt d'explotació / esclavitud.

Pel tema de no tenir papers esmenten que moltes dones les exploten i els coarten el seu temps lliure per al descans i oci. Moltes treballen com fixes perquè en aquests llocs de treball, de vegades, els prometen ajudar-les amb els papers i amb aquest "intercanvi" cauen en escenaris d'explotació laboral.

Amb tot això la seva autoestima es veu disminuïda però, assenyalen, encara busquen la manera de tirar endavant. "Una veu que la seva vida no té sentit".

Falta de temps, per qüestions laborals, per formar part d'altres espais "més visibles" juntament amb altres dones i associacions. La major part del seu temps el dediquen a treballar i expressen adonar-se que de vegades, a poc a poc, la seva autoestima va disminuint en centrar gairebé tota la seva energia en aconseguir els

papers. Això els demana molt temps, a més d'haver de fer cursos que són obligatoris i condicionats per a l'obtenció del permís de residència. Posen com a exemple els cursos de català.

Diu una de les participants: "Som esclaus en el treball intern, tenim horari d'entrada però no de sortida ... per a mi és esclavitud".

En relació amb els tràmits o temes dedicats als estrangers diuen que hi ha massa oficines d'informació, on en lloc de fer-ho generen confusió sobre els tràmits que s'han de fer. Els requisits canvien constantment i les envien "d'un lloc a un altre". Això també passa en temes de formació o d'acollida, on donen informació diferent.

Les dones refereixen que troben dificultats per accedir a espais públics per realitzar els seus esdeveniments culturals, art, poesia, ball, hi ha limitacions per accedir a espais per donar a conèixer la cultura.

També parlen de les dificultats per a participar en processos educatius perquè elles no tenen els suficients recursos, ni temps per estudiar causa de les seves condicions laborals han de dedicar-se gairebé al cent per cent a treballar.

Relaten que hi ha dificultats per accedir a la formació, no només la universitat sinó altres estudis. Esmenten les barreres en l'homologació dels estudis que porten del seu país i el llarg recorregut que han de fer per convalidar. Consideren que aquests tràmits són molt burocràtics i requereixen de temps i recursos econòmics per aconseguir-los. Aquestes dificultats també són presents en un altre tipus d'estudis com d'Auxiliar Geriàtric.

En tot aquest tema de la formació algunes d'elles comenten que de vegades encara que tinguin les formacions realitzades aquestes de vegades no n'hi ha prou, no te'ls reconeixen per tenir millors llocs de treball i esmenten que això ho perceben com racisme.

- Por per la seva situació administrativa. "Por que vinguin revisors". Por a ser rebutjada.
- Aïllament per si situació laboral i social. No coneixen gent o es mouen en cercles tancats només relacionat amb altres treballadores de la llar.
- Falta d'accés a la informació.
- Falta de diners i la seva estreta dependència amb el treball.

- Prioritat amb els fills. "Quan un té fills, i al seu prioritat són els fills, i un ve sent en segon pla, la prioritat són els fills" bé els papers

Finalment, en les seves reflexions també esmenta la dificultat per a la participació quan hi ha invisibilització de la població immigrant. Quan se'ls fa visible generalment és de forma negativa percebuda com una població "en risc, vulnerable que demanda sempre serveis". Una de les participants del grup ha assenyalat que des de l'Ajuntament tampoc veu la visibilització dels col·lectius immigrants.

Sobre el tema de l'aprenentatge de l'idioma català les dones estan d'acord que es difongui i conservi la llengua i moltes estan motivades al seu aprenentatge. No obstant això, es qüestionen que l'idioma (si es té en comú el castellà) no hauria de ser una limitant per accedir a diferents àrees laborals. Coincideixen en no estar d'acord que l'aprenentatge del català sigui condicionat per obtenir els papers.

El que va facilitar la seva participació:

- ✓ Comenten que a l'estar en el grup de whatsapp de Terra catracha van conèixer la possibilitat d'empadronar-sense tenir domicili fix.
- ✓ La participació en grups com aquest, els va permetre conèixer més dones.
- ✓ Aprendre el català per a una millor integració i per conèixer gent.
- ✓ Accés a serveis com les biblioteques, centres culturals, etc.
- ✓ Haver accedit als papers.
- ✓ Canviar la forma de pensar. Intentar "fer la diferència". Mostra que som diferents al que pensen.
- ✓ Estudiar. Arriscar / Aventurar-se. Prendre la decisió de fer-ho "qui persevera ho aconsegueix".

SESSIÓ 3: PROPOSTES

Les propostes es presenten com han estat assenyalades per les dones:

- ✓ Facilitar Empadronament de cada persona i al tenir el seu domicili informació sobre temes com cursos de formació, drets humans,

etcètera.

- ✓ Permetre a les persones sense papers poder accedir als cursos que ofereix l'Administració.
- ✓ Crear una cooperativa de serveis domèstics perquè les dones puguin treballar en condicions dignes i un sou just. Exemple coopertiva Alencop (que ofereix feina a persones que recullen ferralla).
- ✓ Permetre a les persones "sense papers" poder obrir un compte al banc.
- ✓ Que La presència de les persones migrants a Barcelona es vegi d'una manera digna i normalitzada.
- ✓ Suport Psicològic i informació accessible a programes d'inserció laboral, mèdic i legal.
- ✓ Claredat En el procés d'obtenció de la targeta de residència laboral.
- ✓ Que Es faciliti l'accés a cursos més complexos en determinades institucions educatives (Per exemple la Universitat).
- ✓ Que Es facin més fàcil el procés per poder regularitzar els nostres papers al país.
- ✓ Que Es prengui en compte a les dones llatinoamericanes per a treballs més qualificats d'acord a la seva trajectòria professional i no només treballs destinats a la neteja i cures.
- ✓ Realitzar borses de treball per a dones llatines.
- ✓ Facilitar locals per a la participació de les dones.
- ✓ Posar Major atenció a les escoles a les adolescents immigrants per facilitar-los projectes d'inclusió social.
- ✓ Crear Espais de participació, i a futur es crearia, per exemple, l'associació de dones de Hondures.
- ✓ Crear centre d'informació a persones nouvingudes dirigides a dones migrants.
- ✓ Fer xarxa de dones per poder compartir coneixements d'unes amb

altres.

- ✓ Fer Intercanvis interculturals.
- ✓ En L'àmbit de l'educació, facilitar l'homologació dels títols i que hi hagi una persona que faci l'acompanyament sobre els tràmits. Que sigui un servei gratuït.
- ✓ Crear centres d'acollida per a dones llatines sense papers.
- ✓ Sensibilitzar les autoritats de l'Estat espanyol que les llatines no són menys. I les dones estrangeres en general tampoc.
- ✓ Formar la població sobre Llatinoamèrica.
- ✓ Generar espais de dones on es puguin compartir sentiments i experiències.
- ✓ Conscienciar a les famílies europees que les treballadores domèstiques necessiten tenir una vida pròpia. Informar sobre les malalties que genera la tancada. "Una surt pitjor de la persona que té cura".
- ✓ Realitzar campanyes per a la població local, com les que es fan sobre l'ús del preservatiu, per conscienciar sobre els drets que les empleades tenen.
- ✓ Revisar el compliment dels horaris i fer campanyes de difusió sobre la importància del compliment dels mateixos.
- ✓ Realitzar controls als barris alts de Barcelona, per exemple, Pedralbes.
- ✓ Oferir teràpies per aixecar el autoestima de les dones.
- ✓ Cursos formatius on no sigui necessari tenir NIE.
- ✓ Realitzar un cens de la feina domèstica.

Les dones van manifestar que s'implicarien algunes a temps complet i altres d'acord les seves possibilitats de temps, a treballar en programes i projectes encaminats a millorar la situació de les dones llatinoamericanes a Barcelona. En aquest sentit van esmentar que l'Ajuntament de Barcelona hauria de seguir donant suport a les associacions de dones i seguir-les involucrant.

Una reflexió de la seva implicació als canvis és que elles se sentien amb les capacitats i coneixements per brindar informació a altres dones i que elles mateixes podrien donar suport a la creació de xarxes socials on s'obris espais a la participació social, cultural i política de les dones. Van ressaltar la importància d'implicar-se en cursos de formació per a dones.

Per fer comunitat a Barcelona, les participants van esmentar que cal aprofitar les xarxes socials, les eines del WhatsApp, el facebook i el boca a boca per fer xarxes de trobades. Una altra manera és aprofitar l'organització de trobades gastronòmiques on les dones puguin conèixer-se en els esdeveniments. Fomentar les reunions socials de caràcter lúdic i cultural.

REFLEXIONS FINALS

Al llarg de la investigació s'han pogut identificar i analitzar diversos aspectes sobre la participació i els processos migratoris de dones llatinoamericanes a Barcelona. Aquest procés ens ha portat a una sèrie de reflexions que queden obertes al debat podent ser material de treball inicial per a posteriors investigacions.

A la primera part de la investigació destinada a la recerca i difusió del projecte, ens va cridar l'atenció la falta de resposta a la convocatòria de les entitats socials de participació i d'instàncies institucionals d'acollida i suport a persones migrants. Prèviament consideràvem que podrien ser entitats susceptibles d'estar interessades a fomentar la participació de les dones. Tampoc per part de les associacions locals de l'àmbit llatinoamericà o migratori ha hagut una resposta adequada.

La segona part de recerca, va estar basada en la **metodologia de grups focals** juntament amb tècniques de cohesió grupal per crear un clima de confiança i obertura. Creiem que destinar una part a l'acte cura i una altra al diàleg ha afavorit l'expressió i participació de les dones en les trobades. **Valorem positivament el nivell d'implicació de les assistents**, el seu interès pels temes tractats i l'escolta a les experiències de les altres. Al llarg del procés varem poder advertir que existia gran necessitat de reflexionar sobre les seves experiències i reconèixer-se en les experiències de les altres, encara que fossin diferents.

Dels discursos recollits, es desprèn la gran diversitat d'experiències de participació entre les assistents. Algunes participen en la vida social exercint un treball remunerat i altres s'interessen més per participar en espais polítics reivindicatius no formals. No obstant això, s'ha fet evident en les discussions que **el fet migratori i la seva condició de dones genera una sèrie de condicions materials, legals i afectiu-emocionals, generalment desfavorables**, que influeix decisivament en el grau i manera de participar-hi.

Tot i la diversitat de mirades i experiències, creiem que a totes els travessen qüestions específiques marcades pel fet migratori i la seva condició de dones. Un dels temes que més ha estat comentat és la influència que té sobre les seves vides la situació legal en què es troben a Barcelona. La relació amb l'administració també és considerada important tant per facilitar com per limitar la participació. Es destaca la manca d'informació o d'accés a la mateixa sobre els recursos que s'ofereixen.

Es destaca també la complexitat dels processos burocràtics per adaptar-se i participar en la vida social, la distància emocional i la manca de proximitat que experimenten entre elles i els agents de referència dels serveis socials i de suport a les persones en processos migratoris, la qual que en ocasions fa que desisteixin de participar o d'usar aquests canals i recorrin a instàncies privades comercials o personals. Dit d'una altra manera, és possible que les característiques dels procediments i la manera d'exercir les funcions de les entitats administratives locals sigui una de les raons de la desmotivació i el desinterès en la participació.

El racisme ha estat identificat per la majoria de les participants com una dificultat per participar a la ciutat. Si bé no totes ho han nomenat com a tal, la majoria ho ha esmentat com un fet que marca el seu procés migratori i s'han compartit experiències sobre les diferents manifestacions. Aquesta qüestió travessa tots els àmbits de les seves vides, des del laboral, legal, afectiu, social, etc.

Un altre factor que incideix en la participació de les dones llatinoamericanes a Barcelona són els processos subjectius i personals que viuen cadascuna. Moltes fan èmfasi en la manca de suport emocional i de xarxes socials de suport, és a dir, família, grups afins, amistats. També esmenten l'important paper que ha exercit en les seves experiències el tracte que han rebut de la societat d'acollida. Algunes esmenten l'important que ha estat trobar persones i grups afins, mentre que a altres la interacció amb la societat catalana els ha generat sentiments de no pertinença, rebuig i baixa autoestima.

D'aquesta experiència creiem que ha estat altament positiu generar espais d'escolta i diàleg entre les dones. Com coordinadores del projecte un dels principals objectius que ens varem plantejar va ser intervenir el menys possible per facilitar el diàleg entre les participants i poder escoltar els seus interessos i necessitats. Creiem que això va contribuir en gran mesura a l'alta participació i interès de les assistents.

Per la seva banda, un pas previ per fer possible la participació va ser **tenir en compte les seves necessitats concretes per dissenyar les trobades.** Per exemple, es va consultar la seva disponibilitat d'horari per fixar els dies de les sessions, (la majoria d'ells celebrats els diumenges a qüestions laborals) els llocs de residència al moment de buscar espais, l'assistència de criatures per crear espais de cura infantil, etc.

Considerem que tots dos elements van ser positius per generar un espai de proximitat i interès cap a les seves necessitats. Això ha estat nomenat en nombroses ocasions com a facilitador de la participació i implicació. En preguntar sobre què facilita la participació moltes coincideixen que una ha de sentir que

forma part d'alguna cosa i que té alguna cosa a aportar. Tot i la diversitat de les dones que han participat en el projecte, creiem que posar l'accent en el nostre interès i escolta per les seves experiències i mirades ha contribuït notablement en la seva implicació al projecte.

A més, destaquem l'interès que ha generat en les participants donar continuïtat a aquestes trobades entre dones llatinoamericanes. Des del primer dia en els tres grups s'han generat mecanismes de comunicació grupal per WhatsApp i s'ha utilitzat com a via de transmissió d'informació segons les necessitats de les participants. En finalitzar la trobada també van manifestar el seu interès en continuar trobant-se i **enfortir les seves vies de participació.** Van destacar que a l'haver estat integrat només per dones llatinoamericanes es va crear un espai de confiança i proximitat al poder compartir experiències similars.

Finalment, cal subratllar l'interès que hi ha a fer seguiment a la recepció i compliment que l'Ajuntament farà de les seves propostes. Mentre que algunes es mostren escèptiques i ressalten la importància de fer xarxa entre elles. D'altres, es mantenen fermes en la necessitat de generar pressió perquè es prenguin mesures reals per generar una ciutat inclusiva per a les dones migrants, més enllà de la seva situació legal.

Algunes recomanacions que podem fer des del nostre punt de vista són:

Destinar recursos per a la creació i enfortiment de xarxes socials de suport mutu autogestionades des de la manera de fer de les dones llatinoamericanes com a grup social o col·lectiu.

Destinar recursos per a l'apoderament de les dones llatinoamericanes dins i fora d'aquests grups oferint i / o facilitant espais reals de participació i presa de decisions polítiques, conscienciant a la població i a les persones que treballen en administració pública específicament en matèria de migració i gènere sobre els drets de les dones migrants, fent un seguiment real de les condicions laborals-jurídiques i socials per les que aquesta població travessa.

Per concloure volem assenyalar que aquestes són només algunes reflexions que el procés ha generat. Considerem que donada la importància del mateix és necessari realitzar una anàlisi més extens i profund sobre totes les qüestions que han estat debatudes i compartides. No obstant això, considerem que va ser una experiència altament positiva que ha contribuït a generar espais de trobada, diàleg i reflexió entre dones diverses que comparteixen l'experiència migratòria. Creiem que les seves veus tenen molt a aportar a la ciutat. En això aquest procés només ha estat un primer pas. Ara toca escoltar-les.

Annexos

Annex 1 Registre d'entitats i mitjans per a la convocatòria i difusió del projecte

ENTIDAD O PUNTO ESTRATÉGICO	RESPUESTA OBTENIDA
AD Barris y Sant Andreu.	Respuesta, sin participantes
Punto de información al inmigrante NouBarris.	Respuesta, sin participantes
Parc trinitat vella	Respuesta, sin participantes
Biblioteca Nou barris	Una asistente contactada por este medio
Metro via Julia	Una mujer interesada que finalmente no asiste
Peluquerías latinas de Nou Barris	Respuesta, sin participantes
Restaurantes con especialidades latinoamericanas.	Respuesta, sin participantes
Barcelona ciudad Diversa	Respuesta, sin participantes

DIFUSIÓN Y CONVOCATORIA VÍA REDES SOCIALES			
VÍA E-MAIL		OTROS: FACEBOOK, WEB...	
Centro cívico 9barris	Responde pero no acude ninguna mujer contactada por esta vía	Web y facebbok Casa iberoamericana de la mujer	Ninguna acude por este medio
Xarxa 9 Barris Acull	Sin respuesta	Web Ajuntament de Barcelona	Ninguna acude por este medio
Fundació Surt Barcelona	Sin respuesta	Centro peruano en Barcelona	Sin respuesta
Associació cultural descosides	Sin respuesta	Asociación de la Comunidad Dominicana en Cataluña	Sin respuesta
Comité Oscar Romero	Sin respuesta	Asociación Ecuatorianos en Cataluña	Sin respuesta
Comité de Solidaritat ambNicaragua	Sin respuesta		

Referent de Dona	Sin respuesta		
Kasal Joves de Roquetes	Sin respuesta		
Centri Cívic Zona Nord	Sin respuesta		
Vocalia de Dones - Centre Cultural García Lorca	Sin respuesta Sin respuesta		
Vocalia de Dones - Centre Cultural Andalus i Artístic Manuel de Falla	Sin respuesta		
Grup de Dons del Barri de Porta	Sin respuesta		
Grup de Dones en Forma de Torre Llobeta	Sin respuesta		
Casal de Barri Prosperitat	Sin respuesta		
Xarxa 9 Barris Acull	Sin respuesta		
Activista pels drets de les persones refugiades. exdirectora executiva de CEAR Barcelona, Coordinadora de projectes de la Comissió d'Immigración de l'ECAS (federació d'Entitats Catalans d'Acció Social). Integrant d'Ambdrets.	Sin respuesta		
Casal de Barri de Vallbona - Associació de Dones de Vallbona	Sin respuesta		
ADPI	Sí	Una asistente contactada por este medio	
Colectiva de Mujeres Refugiadas y Exiliadas	Sí	Una asistente contactada por este medio	
Taula intercultural	Sí	Respuesta sin participantes	

Annex2 Cartell de difusió (flyers)



CON VOZ PROPIA

Propuestas de participación desde las experiencias de mujeres latinoamericanas en la ciudad.

Desde la Casa Iberoamericana de la Mujer Barcelona (CIMB) en colaboración con el Ayuntamiento de Barcelona queremos conocer las distintas experiencias de participación de mujeres latinoamericanas en la ciudad.

Creemos que existen formas muy diversas de participar en la vida de nuestra ciudad y nos gustaría conocer tu experiencia. Por eso te invitamos a compartir con otras mujeres latinoamericanas las vivencias, sentires, dificultades, oportunidades... que plantea vivir en Barcelona, y dar a sí voz a nuestros intereses, opiniones y propuestas.

Haremos tres sesiones para conocernos y compartir nuestras vivencias.

Requisitos: ser mayor de edad, ser latinoamericana, poder participar en las tres sesiones.

Los lugares donde desarrollaremos las actividades están por confirmarse, te informaremos en breve.

Contamos con espacio de cuidado infantil, se facilitarán los gastos para el transporte y habrá reconocimiento simbólico monetario por participar.

A petición de la persona que lo requiera, la participación será confidencial.

Si quieres participar, por favor, rellena el formulario o contacta con nosotras.

E-mail: formacion@casaiberoamericanadelamujer.org

Facebook: [casa iberoamericana de la mujer](https://www.facebook.com/casaiberoamericana.de.la.mujer)

o en los teléfonos 639 72 17 17 / 658 26 46 32

Más información sobre nosotras en www.casaiberoamericanadelamujer.org



Annex3 formulari d'inscripció

Enllaç d'accés virtual

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfDUQjHIZCiitXeUPM4ZyVhjmGxdyirm-E5z97uXSUVIXKSw/formResponse>

Con voz propia: Propuestas de participación desde las experiencias de mujeres latinoamericanas en la ciudad.

Ficha Inscripción

Desde la Casa Iberoamericana de la Mujer Barcelona (CIMB) en colaboración con el Ayuntamiento de Barcelona queremos conocer las distintas experiencias de participación de mujeres latinoamericanas en la ciudad.

Creemos que existen formas muy diversas de participar en la vida de nuestra ciudad y nos gustaría conocer tu experiencia. Por eso te invitamos a compartir con otras mujeres latinoamericanas las vivencias, sentires, dificultades, oportunidades... que plantea vivir en Barcelona, y dar a sí voz a nuestros intereses, opiniones y propuestas.

Haremos tres sesiones para conocernos y compartir nuestras vivencias. Los únicos requisitos son ser mayor de edad, ser latinoamericana y poder participar en las tres sesiones. Si quieres participar, por favor, rellena el formulario o contacta con nosotras.

E-mail: formacion@casaiberoamericanadelamujer.org

Facebook: casa iberoamericana de la mujer
o en los teléfonos 639 72 17 17 y 658 26 46 32

Los lugares donde desarrollaremos las actividades están por confirmarse, te informaremos en breve.

Contamos con espacio de cuidado infantil, se facilitarán los gastos para el transporte y habrá reconocimiento simbólico monetario por participar.

A petición de la persona que lo requiera, la participación será confidencial.

SEGÜENT

DATOS PERSONALES Y DE CONTACTO (CONFIDENCIALES)

Nombre *

La vostra resposta

Apellidos

La vostra resposta

Edad *

La vostra resposta

Origen *

La vostra resposta

Teléfono *

La vostra resposta

Correo electrónico

La vostra resposta

Dirección o zona de la ciudad donde vives *

La vostra resposta

SOBRE TU PARTICIPACIÓN: ¿Pertenece/ participas en algún colectivo/organización/grupación de mujeres o colectivo de Latinoamérica o grupo/organización/colectivo?

☐ Sí

☐ No

¿Qué días puedes participar de nuestras sesiones? (Marca con una x los que prefieras, una opción por cada una de las sesiones y una más para el encuentro final).

Sesión 2

Domingo 20 de Noviembre
10:30 a 13:30

Domingo 20 de Noviembre de
16:30 a 19:30

Opción 1

☐
☐

Sesión 3

Miércoles
23 de
Noviembre
16:00 a
19:00

Sábado 26
de
Noviembre
10:30 a
13:30

Sábado 26
de
Noviembre
16:30 a
19:30

Viernes 2
de
Diciembre
16:00 a
19:00

Sábado 3
de
Diciembre
10:30 a
13:30

Sábado 3
de
Diciembre
16:30 a
19:30

Domingo 4
de
Diciembre
10:30 a
13:30

Opción 1

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Encuentro Final (Será un encuentro lúdico para todas las participantes donde podremos conocernos más y compartir la experiencia vivida)

Viernes 16 de
Diciembre 16:00 a
19:00

Sábado 17 de
Diciembre 10:30 a
13:30

Domingo 18 de
Diciembre 16:30 a
19:30

Opción 1

☐
☐
☐

Opción 2

☐
☐
☐

Con voz propia: Propuestas de participación desde las experiencias de mujeres latinoamericanas en la ciudad.

GRACIAS POR TU INTERÉS! Casa Iberoamericana de la Mujer Barcelona. Si quieres saber más sobre nosotras entra en nuestra web www.casaiberoamericanadelamujer.org

Por favor da un clic en el boton siguiente (enviar/submit) y tu inscripción estará realizada, en breve nos pondremos en contacto contigo.

Con el apoyo de:



ENRERE

ENVIA

Annex 4 Guió de les sessions

Sessió 1 Guió metodològic Focus Grup 1

Primera parte

Presentación (15 min.)

Agradecimiento por asistir a la convocatoria y explicar el propósito de las sesiones y objetivo del proyecto.

Explicación ritmos de la jornada. Aspiraciones: Apertura a la comunicación, el aprendizaje colectivo, el respeto a la diversidad...

En círculo nos presentamos todas. Lana (10´) Objetivo: presentación y conocimiento.

Dinámicas de cohesión clima grupal (45 minutos)

Relajación (15´). Objetivo: concentración conexión con espacio y el momento de trabajo.

Ducha (10´). Objetivo: energetización y calentamiento grupal

Caminatas y conciencia corporal (10´) Objetivo: calentamiento y creación de clima grupal.

Caminatas y contrarios. (10´) Objetivo: interacción y creación de confianza y clima grupal.

Descanso y pica pica (15 minutos)

Segunda parte

Historia de la Migración El viaje, la llegada, las emociones (45min)

Preguntas para dinamizar:

- ¿Cómo ha sido tu experiencia de migración?
- ¿Qué te gusta de aquí y qué te gusta de allá?
- ¿Qué no te gusta de aquí y que no te gusta de allá?
- ¿que motivó tu desición de migrar?

Desarrollo: se hacen tres grupos de conversación para hablar sobre las preguntas que ellas escojan, las que les apetece abordar , cuáles primero y cuáles después. Se les dará juegos de (papelitos de colores con pegatina) para que escriban en palabras breves comentarios de sus conversatorios. Luego los post-its se van pegando en un mural general, ordenados con las preguntas.

Puesta en común (30 min)

Se hace una ronda en común de los conversatorios grupales. Se revisa el mural de post-its.

Tercera parte

Cierre (30 min)

Ejercicio de representación, con el cuerpo se realizará un ejercicio (mímica, estatua)

Con eje de pregunta: ¿Cómo te sientes actualmente luego de tu salida y llegada a Barcelona?

Reflexión colectiva de lo que nos llevamos a casa luego de esta sesión...

Agendar la siguiente fecha.

Dinámica de relajación y respiración con música.

Recursos

Bolígrafos, cartulinas, hoja sd de colores, rotuladores, papelógrafo, post-its, cinta adhesiva, grabadoras

Sessió 2 **Guíó metodològic Focus Grup 2**

Primera parte

Bienvenida (10 Minutos)

Saludo y presentación de alguna que llegue hoy recordatorio rápido de nombres.

Dinámicas de cohesión y clima grupal (30 minutos)

Respiración-Relajación (10')

Masaje colectivo. Objetivo: crear clima grupal y contacto (10').

Fila de ciegos. Objetivo: genera confianza (5')

Emociones animales. Objetivo: facilitar la conexión con emociones propias básicas. Propiciar la desinhibición y la espontaneidad.

El baile de los sentires. Objetivo: facilitar la conexión emocional y desbloquear la expresión de las mismas.

Descanso y pica pica (10 min)

Segunda parte

Trabajo en grupos focales (60 min)

CONVERSATORIO (40 min)

Desarrollo:

Se divide el grupo en 2 y se entrega el material a cada uno de ellas (Cartulinas y rotuladores)

Preguntas para dinamizar:

- ¿Qué es para tí la participación?
- ¿Cómo participas tú? ¿En qué entidad o asociación participan y que realiza dicha asociación?
- ¿Qué límites y dificultades encuentras a la hora de participar?
- ¿Que posibilita/posibilitó tu participación?

Puesta en común (20 min)

Al terminar haremos una mesa redonda en la que miraremos que aspectos débiles (Amenazas, debilidades) se han repetido en los dos grupos y se hará una lluvia de ideas que alguna de las moderadoras escribirá en la pizarra, sobre algunas estrategias para fortalecer estos aspectos.

A esto se añade la puesta en común del conversatorio de las preguntas sobre participación.

Tercera parte

Cierre (30 min)

Canción en círculo (10 min)

Escucharemos la canción todo cambia del compositor chileno Julio Numhauser e inmortalizada en la voz de Mercedes Sosa, y centrándonos en los aspectos relativos a los cambios que ha generado la experiencia migratoria, cada mujer contará con un cambio positivo a nivel personal que la experiencia migratoria le haya dejado.

Reflexión colectiva de la sesión (20 min). De nuevo podemos cerrar con la palabra que denote la emoción que sentimos en el momento.

Cerrar fechas para la próxima sesión encuentro.

Tiempo total de la sesión: 170 minutos pensando en que quedan 10 minutos de margen por si hacen falta o si se empieza con retraso.

Sessió 3 Guió metodològic Focus Grup 3

Primera parte

Bienvenida, generalmente comenzamos 15 minutos más tarde.

Dinámicas de cohesión clima grupal (15 min)

-Respiración-Relajación (5´) Objetivo: contactar con el cuerpo, relajarse y situarse en el trabajo y actividad presente de manera integral.

-Masaje de espalda (5´). Objetivo: generar confianza mediante el contacto así como la percepción de la otra desde lo sensitivo y lo afectivo.

-Caminatas y contrarios participativa (5´). Objetivo doble: el calentamiento, la escucha grupal y la participación de las mujeres en la facilitación de la dinámica.

-Inclusión/ Exclusión. (5´). El objetivo de la dinámica es vivenciar a través del cuerpo distintas formas de exclusión y desarrollar estrategias para superarlas.

Realización de matriz DAFO Analizar a partir de tú participación como mujer latinoamericana en Barcelona.

(20 Min)

(Debilidades, oportunidades, fortalezas y amenazas) Desarrollo:

En grupos y se entrega el material a cada uno de ellas (Cartulinas y rotuladores)

Se explica que deberán siguiendo la imagen de apoyo que estará previamente preparada en la cartulina, hacer el análisis.

Factores internos	Fortalezas 	Debilidades
	Oportunidades 	Amenazas
Factores externos		

Al terminar haremos una mesa redonda en la que miraremos que aspectos débiles (Amenazas, debilidades) se han repetido en los dos grupos y se hará una lluvia de ideas que alguna de las moderadoras escribirá en la pizarra, sobre algunas estrategias para fortalecer estos aspectos.

Descanso y pica pica (10 minutos)

Segunda parte

PROPUESTAS (60 minutos para conversatorio y 30 para puesta en común)

Preguntas para dinamizar

- ¿Es posible hacer comunidad en Barcelona? ¿Cómo?
- ¿Qué propuestas presentarías harías para facilitar la participación de las mujeres latinoamericanas?
 - ()-Laboral
 - ()Extranjería
 - ()Salud
 - () Acceso a formación, educación
 - ()Aprendizaje del catalán...etc
- ¿Y tú cómo participarías para hacer posible estos cambios? ¿Qué podrías hacer?
- Si pudieras presentar demandas, ideas, sugerencias a instituciones como el Ayuntamiento de Barcelona para cambiar y mejorar las condiciones de vida de las mujeres (en este caso de las mujeres migrantes de origen latinoamericano) qué dirías, qué propondrías?

Preguntas de apoyo para el debate si fuera necesario.

- Elaboración de propuestas para ampliar y visibilizar nuestra participación en la ciudad.
 - ¿Cómo, dónde, con quién?

Comunidad y redes de apoyo

- Las nuevas tecnologías nos ayudan en hacer comunidad (watsapp, Fb, qué otros?) en Barcelona.

- ¿Encuentro dificultades para estar en grupos o si estoy en ellos en mantenerme?
- Los grupos, organizaciones, asociaciones o ámbitos en las que participo o conozco ¿Podrían ayudar en hacer más visible mi participación, en hacer más visibles mis preocupaciones?
IDEAS (sugerencias para apoyar la reflexión)
- Cosas por hacer: Por ejemplo participar en grupos de reflexión y propuestas. Crear o sumarte a grupos ya organizados- Idear campañas, otros.
- Tener interlocución con las instituciones pero también con las organizaciones de manera autónoma...

Tercera parte

Cierre (30 min)

¿Cómo fue la experiencia para ti de participar en estos grupos focales? (20').

Relajación/ Mecimiento grupal (5'): en círculo, tomadas de la cintura, nos mecemos colectivamente.

Reflexión colectiva (5) de lo que nos llevamos a casa luego de esta sesión y propuesta de cerrar con una frase o palabra de la sesión.

Cerrar fechas encuentro final entre todos los grupos . 18/12/2016 a la tarde lugar a confirmar Palau Alos /otro centro social/autogestionado.

Entrega encuesta de valoración (5').

Guió metodològic Trobadafinal

DIA: 18de diciembre de 2016

LUGAR: Palau Alòs

HORA: 17 a 20

Primera parte

Bienvenida y presentación (15 min)

Bienvenida y montaje para la exposición el material producido durante las sesiones

Presentación de la sesión y agradecimientos.

Dinámicas de presentación conocimiento (20 min).

Dinámicas en el espacio para presentación y de confianza entre todas.

Las cualidades. Objetivo: Conocimiento mútuo (10').

Masaje colectivo. Ronda en suelo tumbas para dar y recibir un masaje (10').
Confianza y generación de clima grupal afectivo.

Propuesta artística-expresiva (30 min).

Collage mural en tres grupos mezclados. El mural vendría a representar qué ha sido para ellas este proceso

Puesta en común (30')

A partir de lo expresado en el mural comentar el proceso vivido entre todas.

Cierre (20 min)

Rueda de cumbia ritual

Recurso: Música amplificada, frutas,, granos /cafe, arroz etc.. flores

Segunda parte (60 min)

Pica pica y participación de instituciones y colectivos. Encuentro.

Guió metodològic Grabación de micro relatos (40 min)

La participación de las mujeres latinoamericanas en Barcelona

Primera parte: ¿Qué soy? ¿A qué me dedicaba en mi país de origen y a qué me dedico aquí?

Segunda parte: temas específicos que han aparecido en los grupos (3 respuestas aprox. por pregunta)

¿Por qué migré?

¿Qué ha supuesto el hecho migratorio en mi vida?

Aspectos positivos y negativos del lugar de origen y de la vida en Barcelona.

¿Qué significa para mí “participar”?

¿Cómo participo en la sociedad?

Experiencias organizativas (aquellas que las tengan).

Límites/dificultades y facilidades para la participación.

Una frase significativa de la experiencia.

Despedida

Annex 5 Enquesta de Valoració

Nombres:Apellidos:

Origen de procedencia:

Correo electrónico:

Teléfono:

En qué grupo participaste?

Honduras

Organizadas

No organizadas

¿Cómo te enteraste de los FocusGrup?

Correo electrónico

Por cartel/Flayer en la calle

Facebook

Por una amiga

Otros

¿Qué fue lo más te gustó de estas sesiones?

.....
.....

¿Qué aspectos a mejorar?/sugerencias

.....
.....

¿Las sesiones te han servido para que amplíes tu red de contactos?

.....
.....

Qué otras temáticas te gustaría que fuesen abordadas?

.....
.....

Puntuación de las sesiones grupales en su conjunto, valora en la escala de 0 a 1.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Gracias por tu participación.

Annex 6 Petjada fotogràfica

